

KUTSESTANDARD

Hooldustöötaja, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid

Kutsestandardi kasutusala

- 1) Tööturu nõudmistele vastavate õppekavade ja koolitusprogrammide koostamine
- 2) Inimeste kompetentsuse hindamine, sh enesehindamine ja vastavushindamine kutse andmisel
- 3) Ametite kirjeldamine ja tutvustamine
- 4) Karjääri planeerimine ja aluse loomine elukestvaks õppeks
- 5) Koolitusvajaduste väljaselgitamine ning koolituse planeerimine
- 6) Ametijuhendite koostamine ja töötajate värbamine
- 7) Kutsete ja kvalifikatsioonide võrdlemine

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Hooldustöötaja, tase 4	4

Võimalikud osakutsed ja nimetused kutsetunnistusel	
Osakutse nimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Koduhooldaja, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Hooldustöötaja on erialase ettevalmistusega töötaja, kes on omandanud tööks vajalikud teadmised ja oskused abivajaja hooldamiseks, juhendamiseks ning rehabilitatsiooniks vastava plaani alusel. Hooldustöötaja on hoolekande- ja tervishoiutöötaja. Tema töö eesmärk on toetada ja abistada abivajajat väärrika elu korraldamisel ja võimalikult kõrge elukvaliteedi saavutamisel. Ta hoolitseb abivajaja füüsiliste, sotsiaalsete ja psüühiliste vajaduste rahuldamise eest, juhendab ja toetab teda. Hooldustöötaja abistab abivajajat funktsionaalsete häirete ja rehabilitatsiooni korral, aidates tervist taastada, saavutada ja säilitada ning toetab teda surma lähenedes. Hooldustöötaja töötab erineva ea ja kultuuritaustaga inimestega, kes oma elusituatsiooni tõttu või muul põhjusel vajavad abi, hooldust, juhendamist või tuge. Ta lähtub oma töös abivajajast kui tervikust ja tema vajadustest, jõuvarudest, toimetulekuvõimest ning töökspeidamistest iseseisvuse toetamisel. Hooldustöötaja järgib inimõigusi, kutse-eetikat ja võrdse kohtlemise põhimõtteid. Ta teeb koostööd ja suhtleb abivajaja, tema lähedaste, sugulaste ja teiste võrgustikutöötajatega. Hooldustöötaja töös on oluline pidev enesetäiendamine ja elukestev õpe.
A.2 Tööosad
A.2.1 Abivajaja abistamine elamistoimingutes ja hooldustegevustes A.2.2 Abivajaja abistamine majapidamistöodel ja eluaseme korrastamisel A.2.7 Abivajaja ja tema võrgustikuga kontakti loomine, säilitamine ja suhtlemine A.2.8 Abivajaja tervist ja toimetulekut mõjutavate tegurite hindamine ning teenuste korraldamine A.2.9 Esmaabi andmine A.2.10 Suhtlemine A.2.11 Arvuti kasutamine

Valitavad tööosad

A.2.3 Meeskonnatöö korraldamine ja juhendamine

A.2.4 Töö lastega

A.2.5 Töö eakatega

A.2.6 Töö erivajadustega inimestega

Hooldustöötaja, tase 4 kutse sisaldab osakutset

Koduhooldaja, tase 4, mis moodustub tööosadest A.2.2, A.2.9 ja A.2.10.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Hooldustöötaja võib töötada nii avahoolduses kui ka hoolekande- ja tervishoiuasutustes. Töö võib toimuda graafiku alusel, sh puhkepäevadel ja öösi. Töö võib olla emotsionaalselt pingeline ning füüsiliselt raske, nii individuaalne kui ka meeskonnatöö.

A.4 Töövahendid

Hooldustöötaja kasutab oma töös sobivaid abi-, kaitse-, hooldus- ja puhastusvahendeid (nt kindad, A- ja antiseptikud, tõstmise abivahendid, libistustlinad, olmekeemia jm), kodu- ja majapidamistehnika (pliit, külmik, pesumasin, mikrolaineahi jm) ja vajadusel erinevaid infotehnoloogia- ja kommunikatsioonivahendeid (nt telefon, arvuti jm).

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Hooldustöötaja on empaatia- ja vastutusvõimeline, hooliv, usaldusväärne ja aus. Oluline on kohusetundlikkus oma töös. Ta on hea suhtleja ja koostööaldis. Hooldustöötaja töö eeldab kõrget kõlbelist hoiakut, pingetaluvust, inimkeskseid väärtushoiakuid ja tolerantsust. Samuti on tähtsad kehtestamisoskus, analüüsivõime, sihikindlus ja järjepidevus.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Kutsehariduse tasemel vastavalt hooldustöötaja eriala riiklikule õppekavale või erialastel kursustel.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Hooldustöötaja, hooldaja, sotsiaalhooldaja, hooldusõde.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Hooldustöötaja, tase 4 kutse koosneb seitsmest kohustuslikust ja neljast valitavast kompetentsist. Selle kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1 - B.2.2 ja B.2.7 – B.2.11 (läbivad kompetentsid) tõendamine. Lisaks on võimalik täiendavalt tõendada valitavatest kompetentsidest B.2.3 – B.2.6 vähemalt üks (1).

Koduhooldaja, tase 4 osakutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.2, B.2.9 ja B.2.10 tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Abivajaja abistamine elamistoimingutes ja hooldustegevustes

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

- 1) planeerib ja teostab vajalikud hooldustegevused lähtuvalt hooldusplaanist ja abivajaja seisundist;
- 2) teavitab abivajajat tervislikust toitumisest, arvestades abivajaja toitumisvajadusi ja -iseärasusi;
- 3) jälgib toidu kõlblikkust ja toiduhügieeni, arvestades tervisekaitsealaseid nõudeid; arvestab toidu hankimisel abivajaja vajadusi ja soove ning võimalusel hinna ja kvaliteedi suhet;

- 4) jälgib abivajaja toitumist tema seisundist lähtuvalt, juhendab ja abistab abivajajat söömisel ning vajadusel söötab teda;
- 5) hindab abivajaja riide otstarbekust ja mugavust lähtuvalt abivajaja tervislikust seisundist, erivajadusest, ilmastiku-, toa- ja kehatemperatuurist; abistab ja juhendab abivajajat riietumisel ja vajadusel riietab, kasutades selleks sobivaid abivahendeid;
- 6) juhendab, abistab ja vajadusel teostab abivajaja hügieeni- ja lutoiminguid, kasutades vastavaid hooldusabivahendeid;
- 7) juhendab ja toetab abivajajat tema seksuaalsuse väljendamisel (nt suhtlemine vastassugupoolega jt);
- 8) teostab iseseisvalt erinevaid hooldusega seotud toiminguid (nt kehatemperatuuri, pulsi- ja hingamissageduse, vererõhu ja veresuhkru mõõtmine ning dokumenteerimine; lamatiste- ja nahahooldust, sidumisi jms), kasutades vastavaid vahendeid ja järgides etteantud juhiseid;
- 9) hangib vajadusel ravimid vastavalt arsti korraldusele ja abivajaja seisundile; juhendab, jälgib ja abistab abivajajat ravimite manustamisel, vajadusel manustab neid vastavalt etteantud juhiste;
- 10) abistab öde õendustoimingute sooritamisel, vastavalt juhendamisele;
- 11) vajadusel toetab ja juhendab lähedasi surija hooldusel või hooldab surijat, osaleb surnu korrastamisel, järgides kutse-eetikat ja kultuuritraditsioone.

Teadmised:

- 1) elamistoimingute hindamisviisid ja hooldustegevuste planeerimine;
- 2) ravimiõpetuse alused;
- 3) toitumisõpetuse põhialused (sh toitainete, vitamiinide ja mineraalainete puudujääkidest põhjustatud tervisehäired: nõrgenenud kaitsesüsteem, pidurdunud haavade paranemine, lihaste jõudluse vähenemine, vaimse võimekuse langemine jms);
- 4) kultuurilised ja religioossed erinevused toitumistavades ja hoolduses;
- 5) hoolduse põhimõtted ja hooldusabivahendid;
- 6) hügieeni- ja ravitoimingud;
- 7) tervisenäitajad
- 8) leinatöö eetika ja kultuuritraditsioonid.

Hindamismeetod(id):

Kirjalik või suuline test ja praktiline ülesanne

B.2.2 Abivajaja abistamine majapidamistöodel ja eluaseme korrastamisel

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

- 1) korraldab abivajaja pesu- ja puhastusteenuseid, sh korraldab olmeparasitide hävitamist, planeerib ja teostab korrastustöid, sh vajadusel ligipääsuteid eluasemele ja võimalusel motiveerib abivajajat osalema nendes tegevustes, arvestades abivajaja vajadusi ja võimalusi;
- 2) korraldab abivajaja majapidamises vajalikke töid: pisiparandusi (nt rõivaste parandus, kellapatareide vahetus jne) ja olmetehnika (nt külmkapi ja televiisori jne) remonti, vajadusel abistab kütmisega seotud toimingutes jne, kaasates abivajajat tema võimete kohaselt.

Teadmised:

- 1) kodumajanduse ja olme hügieeni põhialused;
- 2) korrastustööde läbiviimine, abivajaja kaasamise põhimõtted ning abivajaja motiveerimise põhimõtted olme hügieeni jälgimisel;
- 3) puhastus- ja koristusvahendite kasutus- ja hoolduspõhimõtted, sh kaasaegsete olme parasitide hävitamise vahendid ja nende säilituspõhimõtted.

Hindamismeetod(id):

Kirjalik või suuline test või praktiline töö

VALITAVAD KOMPETENTSID

Lisaks on võimalik täiendavalt tõendada valitavatest kompetentsidest B.2.3 – B.2.6 vähemalt üks (1).

B.2.3 Meeskonnatöö korraldamine ja juhendamine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1) korraldab meeskonnatööd, arvestades oma organisatsiooni eripära, abivajajate vajadusi; juhendab töögrupi tööd, juhindudes etteantud tööülesandest ja kehtestatud tööjaotusest ja teeb koostööd sidusvaldkondade esindajatega, kasutades selleks vastavaid meetodeid; 2) toetab kolleege tööga kaasneda võivate probleemide määratlemisel ja hindamisel ning nende maandamiseks vajalike abinõude valikul, kasutades selleks vastavaid tehnikaid; 3) delegerib töö asjakohaselt ja õiglaselt, arvestades töötajate pädevust.	
Teadmised 1) struktuuriüksuse ülesanded ja seosed teiste struktuuriüksustega; 2) planeerimise ja organiseerimise põhimõtted; 3) meeskonnatöö põhimõtted; 4) suhtlemispsühholoogia alused, sh enesekehtestamine; 5) motiveerimise alused; 6) tööõiguse alused, dokumendihaldus, asjaajamine.	
Hindamismeetod(id): Kirjalik või suuline test	
B.2.4 Töö lastega	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) märkab laste ja perede probleeme, hindab laste ja perede abivajadust ning suunab pöördumist spetsialisti poole vastavalt abivajadusele, tuginedes lastekaitsealaste õigusaktide nõuetele; 2) toetab lastega pere igapäeva- toimetulekut või majanduslikku toimetulekut, juhendades pere-eelarve koostamist ning selle järgimist; 3) toetab last ja peret väärtuste kujundamisel, ühiskonnas orienteerumisel ja kaasatusel; 4) toetab sotsiaalse võrgustiku aktiveerimist laste ja perede probleemide leevendamisel ja lahendamisel.	
Teadmised 1) lastekaitse alused; 2) valdkonnaga seotud õigusaktid; 3) peremajanduse alused;	
Hindamismeetod(id): Kirjalik test või suuline intervjuu	
B.2.5 Töö eakatega	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) hindab eaka vananemisega seotud füüsiliste, psüühiliste ja sotsiaalsete muutuste mõju igapäevaelus toimetulekule vastavalt tegevusvõimele; 2) abistab ja juhendab eakat igapäevaelus toimetulekul, säilitades maksimaalselt eaka iseseisvust ning enesekontrolli; 3) märkab eakate terviseprobleeme, suunab eaka nende lahendamisele vastavalt abivajaja tegevusvõimele	
Teadmised: 1) vananemisega seotud füüsilised, psüühilised ja sotsiaalsed muutused; 2) toetused, teenused ja abivahendid eakatele; 3) valdkonnaga seotud õigusaktid; 4) geriaatria alused.	
Hindamismeetod(id): Kirjalik test või suuline intervjuu	
B.2.6 Töö erivajadustega inimestega	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) hindab erivajadusega seotud probleeme, leiab nende lahendamise võimalusi teenuste ja toetuste kaudu; 2) motiveerib ja suunab erivajadusega inimest eesmärkide püstitamisel ja tähtsate otsuste vastuvõtmisel (töökoha ja elukoha valik, haridustee jätkamine, inimsuhete hoidmine ja tervise eest hoolitsemine jm), arvestades abivajaja vanust, puuet ja toimetulekut.	
Teadmised: 1) juhtumikorralduse alused; 2) rehabilitatsiooni alused ja abivahendid;	

3) teenused ja toetused erivajadusega inimesele.

Hindamismeetod(id):

Kirjalik test või suuline intervjuu

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.7 Abivajaja ja tema võrgustikuga kontakti loomine, säilitamine ja suhtlemine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) tegeleb abivajaja probleemidega ja on orienteeritud nende lahendamisele, järgides kutse-eetikat ja hoolekandetöö õiguslikke aluseid. 2) hindab abivajaja suutlikkust oma suhtlusvõrgustikuga suhelda, vajadusel abistab suhtlusel ja aitab säilitada suhteid; 3) märkab konfliktset olukorda ja leiab lahenduse lähtuvalt abivajajast, kasutades selleks sobivaid suhtlemisviise (sh alternatiivkommunikatsiooni võimalusi, viiplemine). Teadmised: 1) hoolekandetöö õiguslikud alused; 2) abivajaduse olemus erinevas eas, seisundis ja erivajadustega inimestel; 3) kutse-eetika, religioossed ja kultuurilised tõekspidamised; 4) töötervishoiu ja tööohutuse reeglid ohutustehnika nõuded, ergonoomilised võtted toimingute sooritamisel; 5) võrgustikutöö alused; 6) ametliku suhtlemise põhimõtted, erinevad suhtlemisvormid ja -tasandid; 7) konfliktide ennetamise ja positiivse lahendamise meetodid, inimsuhete tähtsus toimetulekule, inimese füüsilise, psüühilise ja sotsiaalse tervise ning heaolu alused. Hindamismeetod(id): Kirjalik või suuline test. Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	
B.2.8 Abivajaja tervist ja toimetulekut mõjutavate tegurite hindamine ning teenuste korraldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) hindab abivajaja tervislikku seisundit ja toimetulekut suhtes füüsilise, psüühilise ja sotsiaalse keskkonnaga, kasutades selleks vastavaid hindamismeetodeid ja -instrumente (nt vererõhu ja veresuhkru mõõtmine jt ning RAI-meetod, MINI MENTAL test, VASA-meetod jt); 2) hindab abivajaja igapäevast toimetulekut ja määratleb abivajaduse sõltuvalt seisundist ja ümbritsevast keskkonnast, kasutades selleks vastavaid hindamismeetodeid ja -instrumente (nt VASA meetod, visuaalne jälgimine jt); 3) hindab abivajaduse ulatust ja muutusi lähtuvalt abivajaja seisundist, erivajadusest, taustast ja harjumustest; 4) määratleb tervist ja toimetulekut kahjustavaid ja edendavaid tegureid, arvestades abivajaja vanust, seisundit ja erivajadust (nt füüsilise keskkonna sobivuse hindamine jt), vajadusel esitab kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis; 5) korraldab ja võimalusel kohandab vastavalt abivajaja seisundile ja vajadustele turvalise keskkonna, arvestades hindamise tulemusi 6) abistab, juhendab ja toetab abivajajat igapäeva eluolu korraldamisel, tema vajaduste rahuldamisel lähtudes abivajaja seisundist, säästes ennast ja keskkonda; 7) korraldab vajadusel abivajaja toimetulekut toetavaid rehabilitatsiooni-, sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid koostöös võrgustikuga, lähtudes õigusaktides sätestatud teenuste loetelust; 8) selgitab välja abivahendi vajaduse, lähtuvalt toimetulekuvõime langusest, abistab abivahendi hankimisel ja juhendab abivajajat selle kasutamisel; 9) toetab abivajaja füüsilise, psüühilise ja sotsiaalse tegevuse taset aktiveerivates tegevustes, juhendab ja teeb koostööd lähedastega lähtuvalt abivajaja seisundist. Teadmised: 1) tervist ja toimetulekut mõjutavad füüsilise, psüühilise ja sotsiaalse keskkonna tegurid; 2) igapäevase toimetuleku kriteeriumid ja nende seostamine abivajaja olukorraga, keskkonna kohandamine;	

- 3) erinevad abivahendid, nende mõju elukvaliteedile ja toimetulekule, abivahendite kasutamise ja hooldamise põhimõtted;
- 4) aktiveerivad tegevused;
- 5) erinevad motiveerimismeetodid;
- 6) sotsiaal- ja tervishoiuteenused, sh rehabilitatsioon (nt avahooldus, haiglaravi, sanatoorium jm);
- 7) isikuandmete kaitse alused.

Hindamismeetod(id):

Kirjalik või suuline test.

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

B.2.9 Esmaabi andmine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

- 1) määratleb abivajaja tervisliku seisundi, hinnates tema teadvust, hingamist ja südametööd ning arvestades tema vanust ja erivajadust;
- 2) annab abivajajale esmaabi haigushoogude, õnnetusjuhtumite ja traumade korral, arvestades tema tervislikku seisundit ja/või trauma ulatust, vajadusel kutsub abi;
- 3) elustab kliinilises surmas olevat abivajajat, arvestades tema vanust, seisundit ja erivajadust, vajadusel kutsub abi.

Teadmised:

- 1) inimese eluliste näitajate normid (nt pulsisagedus, hingamissagedus jm);
- 2) elu ja tervist ohustavad haigushoogud, õnnetusjuhtumid (nt uppumine, elektrilöökk jm) ja traumad (nt luumurd, verejooks jm);
- 3) elustamise ABC;
- 4) esmaabivõtted ja -vahendid.

Hindamismeetod(id):

Kirjalik või suuline test ning praktiline ülesanne.

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

B.2.10 Suhtlemine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

- 1) valib suhtlemisviisi vastavalt sihtgrupile;
- 2) on orienteeritud probleemide lahendamisele, kuulates abivajajat aktiivselt ja empaatiliselt.

Teadmised:

- 1) suhtlemispsühholoogia alused;
- 2) klienditeeninduse alused;
- 3) sotsiaalala töötaja eetikakoodeks/eriala eetilised juhised.

Hindamismeetod(id):

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

B.2.11 Arvuti kasutamine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

- 1) koostab ja kirjutab tekste (CV, avaldus jne), kasutades korrektset eesti keelt;
- 2) kasutab infootsinguks (nt Google, Neti jt) ja kommunikatsiooniks (e-kiri jm) erinevaid võimalusi; kasutades arvutialaseid põhiteadmisi;
- 3) kasutab peamisi sotsiaalvõrgustikke, kommunikatsioonikanaleid (MSN, Skype jt), hoiatades abivajajat võimalike ohtude eest.

Teadmised:

- 1) põhiteadmised enamkasutatavatest programmidest (MS Office, veebilehitsejad) ja riistvarast;
- 2) veebikasutuse võimalused;
- 3) internetiturvalisus (käitumine internetis, ohud, probleemilahendus).

Hindamismeetod(id):

Kirjalik või suuline test ning praktiline ülesanne.

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa **ÜLDTEAVE JA LISAD**

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	05-06122012-5.2/8k
2. Kutsestandardi koostajad	Krista Ernits, Põhja-Eesti Regionaalhaigla Anu Tuuksam, SA Innove Eda Tunnel, Munalaskme Hooldekodu Maiu Kauber, Tallinna Ülikooli Pedagoogiline Seminar Urve Lehe, Mustamäe Sotsiaalkeskus Merike Kravets, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool Piret Kruuser, Eesti Tervishoiualatöötajate Ametiühingute Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	11
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	06.12.2012
6. Kutsestandard kehtib kuni	28.05.2014
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	5322 Koduhooldustöötajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Care worker, level 4
Soome keeles	Lähihoitaja
Vene keeles	работник по уходу
C.3 Lisad	
Lisa 1 Tööosad ja tööülesanded	
Lisa 2 Sotsiaalala töötaja eetikakoodeks	